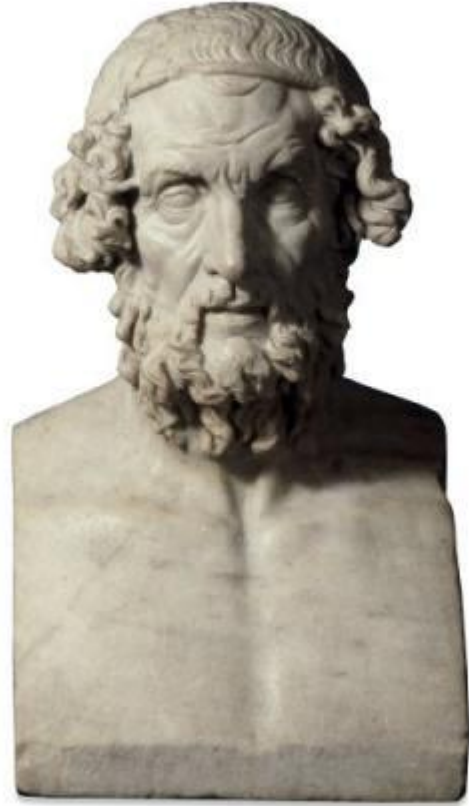

ANADOLUNUN TARİHİ COĞRAFYASI I

Bu sunum vermekte olduğum Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I dersinde kullanılması için eğitim amaçlı hazırlanmıştır. Sunumda kullanılan materyaller telif hakkına sahip olup eğitim amaçlı olarak kullanımı uluslararası kanunlara göre serbesttir. Başka bir amaçla kullanılması için telif hakkına sahip kişilerden izin alınması gerekmektedir.

ANADOLUNUN TARİHİ VE
COĞRAFYASI HAKKINDA
BİLGİ VEREN ANTİK
YAZARLAR VE ESERLERİ

Homeros (MÖ 8. yy.)

Kahramanlık destanının en büyük temsilcisi olan Homeros'un doğduğu yer ve yaşadığı tarih kesin olarak bilinmemekle birlikte Smyrna'da doğduğu tahmin edilmektedir². Yaşadığı dönem tartışmalı olsa da günümüzde M.Ö. 750-700 civarında yaşadığı kabul görmektedir.

Homeros, Őhirden Őehre dolaŐarak Őarkılar söyleyen kr bir *rhapsodos* olarak kabul edilir. Hakkında pek bilgi yoktur. Eserleri *İlyada* (Ilias) ve *Odysseia*'dır. *İlyada*, Troia Savaşı'nı konu alır. On yıl süren savaşın son 49-50 günlük dönemi iŐlenir. 15.537 satırdan oluşan eser, sonraları yapılan bir ayrıma göre 24 kitaba bölünmüŐtür. *Odysseia*, *İlyada*'nın devamı niteliğindedir. Troia Savaşı'ndan sonra Odysseus'un yurduna dönüŐünü ve bu arada baŐından geçen olayları anlatmaktadır.

Ele aldığı dönem (Bronz ağı) ile ilgili çeşitli konularda bilgiler içerir.

Coğrafiya da bunlar arasındadır. Eserlerinde geçen bilgiler ile günümüz bulguları arasında dikkate değer bir tutarlılık vardır.

Herodotos (MÖ 484-424)

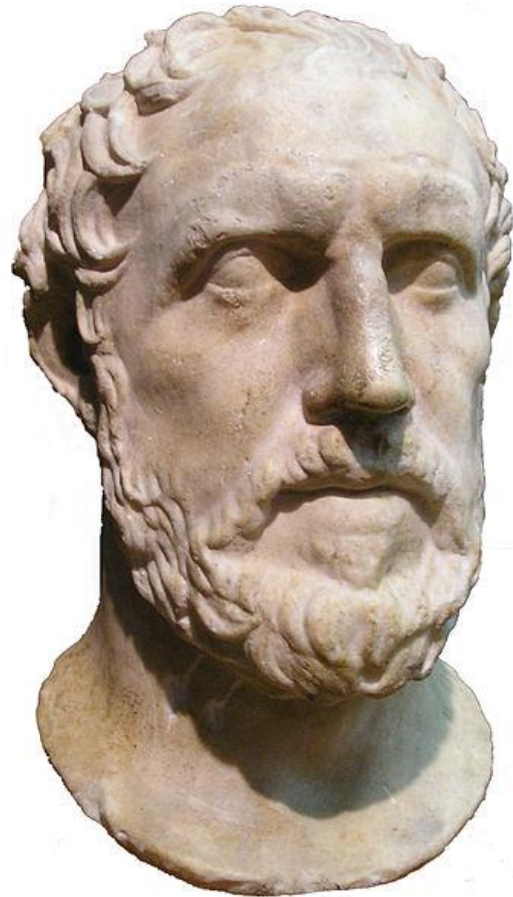

Soylu bir aileye mensup olan Herodotos, Karia Bölgesi'nde Halikarnassos'ta (Bodrum) doğmuştur. Tiran Lygdamis'e karşı yapılan bir suikast nedeniyle Samos'a sığınmış, orada Ion lehçesini öğrenmiştir. Daha sonra Atina'da bulunmuştur. Sürekli yolculuk yaptığı düşünülmektedir.

Tarih yazmaktaki amacı, çocukluğunda tanık olduğu Pers-Yunan savaşlarını gelecek kuşaklara aktarmaktır. Savaşın öncesini de ele alarak okuyucuya bir yandan Pers İmparatorluğu'nu, diğeryandan ise Yunan dünyasını tanıtmayı planlamıştır. Bu amacını gerçekleştirmek için çeşitli ülkelere yolculuklar yapmış, eseri için malzeme toplamıştır. Thrakia ve Karadeniz kıyılarını, Küçük Asia'yı ve Syria'yı (Suriye) gezmiştir. Babylon, Ekbatana ve Susa'yı da ziyaret etmiştir. Hayatının sonuna doğru Mısır'a da gittiği söylenmektedir.

“Herodotos Tarihi” olarak bilinen eseri *Historiai* (Araştırmalar), İskenderiyeli bilginler tarafından 9 kitaba ayrılmıştır. Hem sözlü hem de yazılı kaynaklardan yararlanmıştır. Gezdiđi ülkelerdeki bilgi ve efsaneleri kaydetmiştir. Eserini Ion lehçesinde kaleme almıştır. Temel olarak tarih eseri sayılsa da coğrafya konusunda önemli veriler sağlamaktadır.

THUKYDIDES (MÖ 460-395 CİVARI)

- Thukydides (M.Ö. 460-395) Atina demaslarından biri olan Halimas'ta M.Ö.460'larda doğmuştur. Babası Oloros, Marathon Savaşı galibi, Miltiades'in akrabasıdır. Thukydides'in karısı da köken olarak Trakyalı bir aileden gelmekteydi. Ayrıca Thukydides, Eupatrid'ler ailesine de mensuptu. Thukydides, filozof Anaksagaros'ın ve Atika düz yazı bilimini ilk geliştirenlerden biri olan hatip Antiphon'un öğrencisi olmuştur.

- Thukydides'in "Peloponnesos Savaşı'nın Tarihi" adlı eseri, Peloponnesos Savaşının başlangıcından (M.Ö.431), M.Ö.411'e kadarki olayları içermektedir. Tarihçinin aniden ölümü nedeniyle eseri tamamlanamamış, yarıda kalmıştır. Peloponnesos Savaşı'nın M.Ö. 411'den sonraki olaylarını ise, "Hellenika" adlı eserinde, Ksenophon anlatmıştır. Thukydides'in Peloponnesos Savaşı adlı eseri, İskenderiye Dönemi'nde 8 kitap halinde toplanıp, düzenlenmiştir.

Ksenophon (MÖ 430-355)

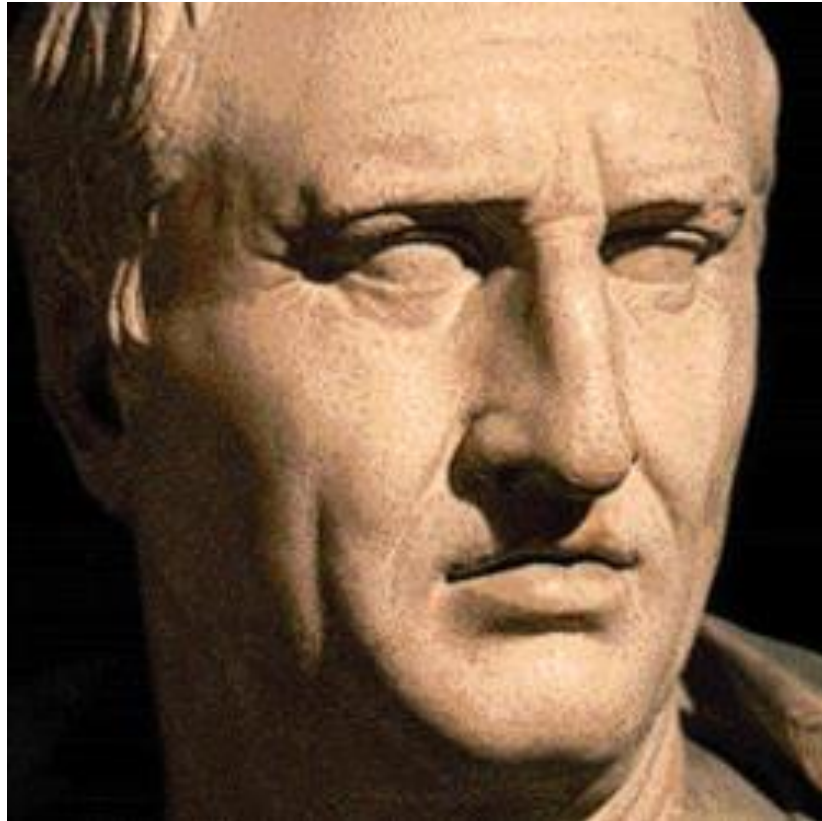

Aristokrat bir aileye mensuptur. Sokrates'in öğrencisidir. MÖ 401 yılında Sparta'nın desteğiyle Kyros'un, kardeşi Pers İmparatoru Artakserkses'e karşı giriştiği mücadeleye gönüllü olarak katılır. Kounaksa Savaşı'nda Kyros öldürülünce ordusu dağılır. Ksenophon yenik ordunun başına geçerek, askerlerin geri dönüşüne liderlik eder. Sokrates'in ölümünden kısa bir süre sonra Atina'ya döner. Sokrates ile dostluğu ya da Sparta sempatisini olması nedeniyle sürgün edilir. Eserlerinin çoğunu Elis'teki Skillous'a yerleştiği dönemde kaleme almıştır.

Çok çeşitli konularda eser veren Ksenophon'un coğrafyaya en çok katkı sağlayan eserlerinin başında gelen *Anabasis* (Onbinlerin Dönüşü) adlı eseri yedi kitaptan oluşur. Genç Kyros'un tahtı ele geçirmek için düzenlediği sefer ve Hellenlerin geri dönüşü konu edilmiştir. Eser döneminin ülkeleri, kavimleri ve gelenekleri hakkında bilgiler sunar.

- Xenophon'un bir diğer eseri olan Hellenika, Peloponnesos Savaşı'nı anlatan Thukydides'in bıraktığı yerden Yunan tarihini ele alır ve sonuna kadar götürür. Atina'daki Otuzlar Meclisi'nin egemenliği ve bu yönetimin yıkılışı, Spartalılarla Persler arasındaki Savaşları (MÖ 399-387); çeşitli Grek devletçiklerinin Sparta'nın büyümesini durdurma girişimlerini, MÖ 394-387 yılları arasındaki Antalkidas Barışıyla sona eren Korinthos Savaşı'nı; Sparta ile Thebai arasındaki rekabeti ve Thebai'nin Leuktra'da kazandığı zaferi (M.Ö.371) ve Mantinea Savaşıyla (M.Ö.362) sona eren Epaminondas'ın önderliği altındaki Thebai egemenliğini uzun uzun anlatmıştır.

Polybius MÖ 203-120

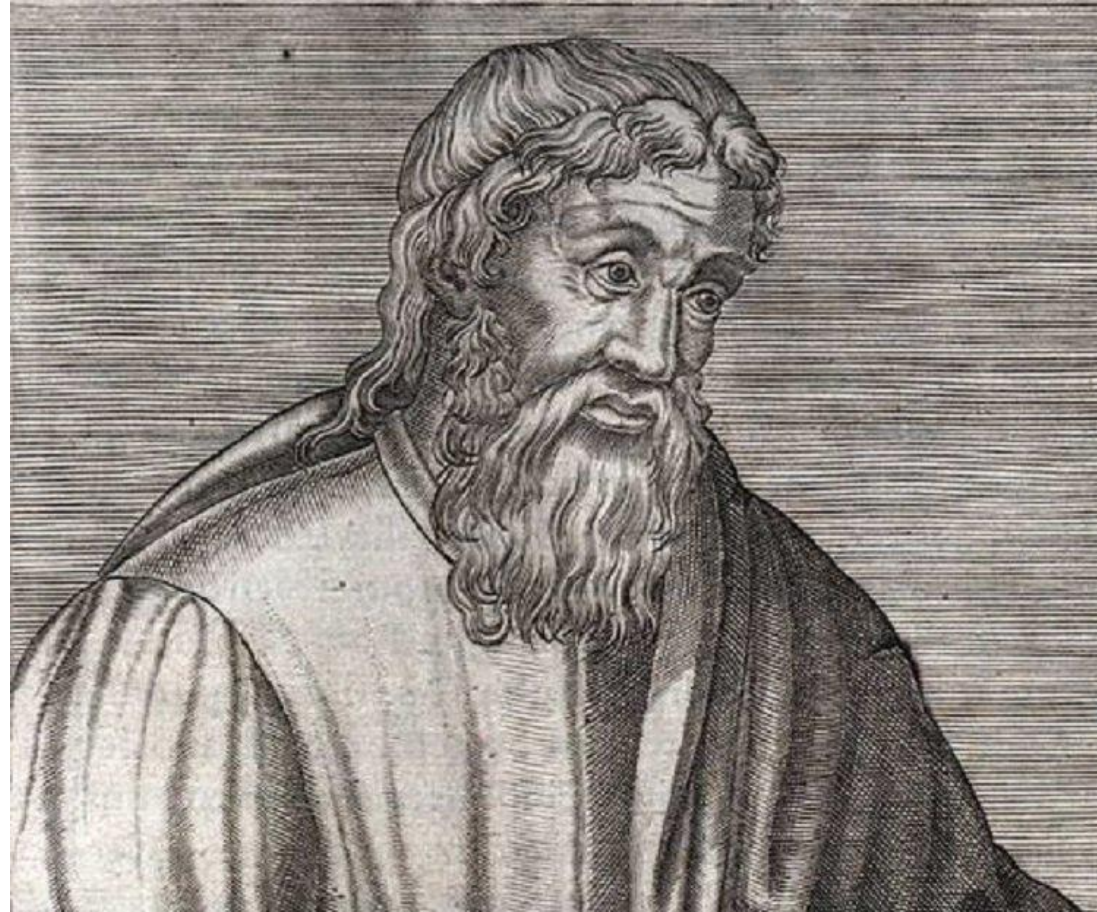

- **Polybius** Helenistik Dönemi ayrıntılarla ele alan **Tarihler** adını taşıyan 40 ciltten oluşan ama günümüze ancak ilk 4 cildi elimize geçmiş olan tarih eserinde MÖ 264 - MÖ 146 dönemindeki Akdeniz havzasındaki tarihsel gelişmeleri antik Grekler ve Romalılar görüş açısından ve evrensel tarih anlayışı ile ayrıntılı olarak incelemiştir. Bu dönemde Polybius Antik Roma Cumhuriyeti'nin antik dönemde Akdeniz havzası dünyasında hakim devlet olmasına doğru gelişmeleri anlatmaktadır. Bu Romalılar üstünlüğünün en zirveye eriştiği Üçüncü Pön Savaşı'nı ve şahsen katıldığı MÖ 146'da Kartaca Muharebesi ve Kartaca'nın Romalılara tarafından alınıp talan edilip harap edilmesini anlatmaktadır.

SİCİLYALI DİODOROS MÖ 90-20

- Julius Caesarin çağdaşıdır. Grekçe hazırladığı (bibliotheke historike) ile tanınmıştır. Bibliotheke Historike Roma'yı merkez kabul eden mitik zamanlardan başlayarak Julius Caesar'in Gallia'yı fethine kadar süren bir dünya tarihidir. Bibliotheke historike 40 temel kitaptan oluşmaktadır. Bu kitapların 15 i günümüze kadar gelmiştir.

Strabon (MÖ 64 - MS 19)

Amaseia'da (Amasya'da) doğmuştur. Augustus dönemini tamamen Tiberius dönemini ise kısmen görmüştür. Polybios'un eserinin devamı niteliğinde 47 kitaplık bir tarih yazmıştır. *Historika Hypomnemata* (Tarihi Notlar) adını taşıyan bu eserden günümüze sadece fragmanlar kalmıştır. Ancak asıl ününü *Geographika* adlı 17 kitaplık evrensel coğrafya eserine borçludur. Yedinci kitap hariç, tam olarak günümüze ulaşmıştır. Çeşitli kavimlerin köken ve göçlerini anlatır; gelenekler, din ve kurumlardan söz eder. XII-XIV. kitaplar Anadolu'ya ayrılmıştır.

Pausanias (M.S. 2. yy.'ın sonu)

Muhtemelen Lydia'da doğmuş, Antoninus Pius ve Marcus Aurelius dönemlerinde yaşamıştır. *Periegesis tes Hellados* (Yunanistan'ın Tasviri) adlı 10 kitaplık bir gezi kitabı yazmıştır. Eser, o dönem Yunanistan'ını anlatan en eksiksiz tasvirdir. Anlattıklarının doğruluğu daha sonra yapılan araştırma ve kazılarla ispatlanmıştır.

Eserin bölümleri: I. kitap Attika, II. kitap Korinthia, III. kitap Lakonia, IV. kitap Messenia, V-VI. Kitaplar Elis, VII. kitap Akhaia, VIII. kitap Arkadia, IX. kitap Boiotia, X. kitap Phokis.

Eserinde genellikle sanat eserleri ve anıtlarla ilgilenmiştir. Anlattığı yerlerin hemen hemen hepsini görmüştür. Yunanistan'ın mitolojisi, anıtları ve topografyası açısından önemlidir.

Ptolemaios (M.S. 2. yy)

Eskiçağın son büyük coğrafya yazarı olarak nitelenen Ptolemaios'un coğrafi koordinatları verdiği 8 kitaplık eserinin adı *Geographike Hyphegeseis*'tir. (Coğrafya Klavuzu). 2. yüzyıldaki coğrafya çalışmalarına ilişkin önemli bilgiler içerir. 13 kitaptan oluşan *Mathematike Syntaksis* (Matematiğin Sistemi) adlı eserinde ise kendi dönemine kadar yapılan astronomi çalışmalarını özetlemiş ve büyük bir başarı kazanmıştır. Ptolemaios bu eseriyle Ortaçağ bilimi üzerinde derin bir etki yaratmış, kitabı Batı dillerine olduğu gibi Arapçaya da çevrilmiştir.

ZOSİMOS MS 450-510

- Zosimos 6 kitaplık “Synkronohisyoria” sında (Çağdaş Tarih) bize Eunopios’un ve Olympiodoros un eserlerinden bazı bölümler aktarmaktadır. Zosimos’un çağdaş tarihi Oktavionus döneminden başlamakta ve M.S. 410 yılına kadar gelmektedir.
- Ateşli bir pagan (putperest) olan Zosimos Pagan çağı kültürünün, eski parlak dünyanın çöküşünü, Hıristiyanlığın güç kazanmasına ve tapınımları ihmal edilen Pagan Çağı eski tanrıların tek tanrılı dine duydukları öfkeye bağlamaktadır.